

ח א טושיע אהי"ע ק"י
קפה ספי"ן:
]ב מ"י פ"ח מהל' סוטה
ה']ב:

תוספות שאנין

אלא טעמא דכתב רחמנא לא יקום עד אחד באיש. וה"ל לא לכתוב רחמנא ועד אין בה לא יקום עד אחד באיש ומילא שמעינן דעד אחד נאמן בסוטה משום דאיכא רגלים לדבר. וי"ל דאין זה סבירא כל כך להאמין עד אחד מבזה סבירא א לאו הנפק דאין למקרא. ואי אפי"ן חד ליכא אלא במאי מחסרה דאין לומר דאיסתרא משום דאיכא רגלים לדבר משום דאין לנו לאוסרה כתיב בנזופת לכל הפחות משום טעמא דרגלים לדבר. דאיתא דבר דבר ממנון כתיב בנזופת כי מצא בה עדות דבר כתיב דבריו ממונות על פי שנים עדים יקום רבו. ומי מצית אמרת דאין נאמן בה. פ"ח ומי מצית אמרת דאין לא גמלי רחמנא דכל עד שנים הם דנאמי אמנת דהאי עד אין בה אין נאמן בה קאמר א"כ בא הכותב והלך עליה והוא מוכיבא והיא לא נתפשה א"כ אועד אין בה נהי דרשי' דקרא איכא למימר על ידי שנים עדים ושכב איש אותה בעדים ועד א' אין נאמן אלא והיא לא נתפשה היכא קאמר נאמן בה אמרת דלא מחוקי לה בבבבב. לשון הקונטרס: לדברי ר' יוסי אין לדבר סוף מאי נינהו דדמינן דלא קנאי י"ס אין לדבר סוף לפי שאין המים בודקין אותה אם לא קנאי והיא משנתנו עיקר דמינן דמינן דלא קנאי י"ס אין לדבר סוף לה על פי שנים תהא מוזהרת אבל במילתא דר' יוסי בר' יהודה דמינן דלא קנאי לה מתחלה היא לא תהא מליטה: כ) שכבר קנאי לה בעדים שלא על ידי כנס. הכא ליכא עיקר שהיה לא קנאי לה בפני עדים ולכשיכנס נקל לו לומר קנאתי והוא ימלא לה סתירות הרבה. ל"ה:

א) לא נתפשה מעלל דפשיטא ליה דנטמאה והיכי קאמר והיא לא נתפשה אועד אין בה. ב) אזיל ל"ל ונקונטרס פ"ט למשנתנו איכא עיקר שכבר קנא לה בעדים וכו'.

כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים. ואחד דכתיב גזי ועד אחד לא יענה בנפש (במדבר לה) מוקי לה בפרק אחד דיני ממונות (סנהדרין דף לה). בדרישה מן התלמודים ולא יומת על פי עד אחד (דברים ח) דרשינן בפרק ראשון דמכות (דף ו:): לעדות מיוחדת לאפוקי

אחד רואה ממלון זה ואחד רואה ממלון זה * אצל קשיא דגזי שבועת העדות כתיב והוא עד (ויקרא ה) ומחייבין אפילו אחד דמתנן (שבועות דף לה): כפר אחד והודה אחד הכופר חייב וי"ל דשבועת העדות לא חייבה מורה אלא בתביעה כדילפינן התם מקראי הילכך כל היכא דמפקידו ממנון מייחייב דבהפקדו ממנון תליא מילתא: **מאי טעמא דר' יהושע**. צירושלמי מפיק ליה מהני קראי מאי טעמא (ט) ו דרבי יהושע כי מצאנה ערות דבר ערוה וזו הסמירה דבר וזו הקניו וילפינן דבר דבר מה דבר האמור להלן על פי שנים אף כחן ע"פ שנים תני רבי יוסי צ"י יהודה וכו' משקה ע"פ שנים נאמר כי מצאנן ואין מנייאה בכל מקום אלא על פי עדים מה מקיים רבי אליעזר דבר (א) דבר שהוא מרגיל ללא ליה ערוה עוד צירושלמי כתיב ועבר עליו רוח קנאה וגו' שלא יקנא לה מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך גאוה אלא מתוך דבר של אימה עבר וקניא לה מממת הדברים הללו מה את אמרת למזוה או לעיכוז חס תאמר למזוה קניו קניו חס תאמר לעיכוז אין קניו קניו אמר רבי מנא אמאי כהדא כל מקום שנאמר חוקה תורה מעכצ (ו):

ממשמע שנאמר לא יקום עד באיש איני יודע שהוא אחד מה ת"ל אחד זה בנה אב כל מקום שנאמר עד הרי כאן שנים עד שיפרוט לך הכתוב אחד ואמר רחמנא תרי לית בה אלא חד והוא לא נתפשה אסורה אלא מטעמא דכתיב לא יקום עד אחד באיש הא לאו הכי הוה אמינא עד דסוטה חד הוא ואי אפילו חד ליכא אלא במאי מיתסרא איצטריך סד"א עד אין בה אין נאמן בה אין נאמן בה ואלא מאי בעי עד דאיכא תרי לישתוק קרא מיניה דאתיא דבר דבר מממון ואנא ידענא מידי דהוה אבל עדיות שבתורה איצטריך סד"א סוטה שאני * דרגלים לדבר שהרי קנאי לה ונסתרה ליתרהימן בה עד אחד ומי מצית אמרת דאין נאמן בה וישריא והא מדכתיב והיא לא נתפשה מכלל דאסורה איצטריך סד"א אין נאמן בה עד דאיכא תרי ובתרי נמו היא דלא נתפשה קמ"ל: רבי יהושע אומר מקנא לה על פי שנים וכו': מ"ט דרבי יהושע אומר קרא י' בה זה ולא בקניו בה ולא בסתירה ורבי אליעזר אומר בה ולא בקניו ואימא בה ולא בסתירה סתירה איתקש לטומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה קניו נמי איתקש לטומאה מייעט רחמנא בה ומה ראת מסתברא

סתירה עדיפא שכן אוסרתה כטומאה אדרבה קניו עדיף שכן עיקר גרם לה אי לאו סתירה קניו מי איכא ואי לאו קניו סתירה מאי אהני אפ"ה סתירה עדיפא דאתחלתא דטומאה היא מתני' דלא כי האי תנא דתניא א רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום ר' אליעזר המקנא לאשתו מקנא ע"פ עד אחד או ע"פ עצמו ומשקה לה על פי שנים השיבו חכמים לדברי רבי יוסי ברבי יהודה אין לדבר סוף מ"ט דר' יוסי ברבי יהודה אומר קרא בה זה ולא בסתירה ואימא בה ולא בקניו קניו איתקש לטומאה דכתיב וקנא את אשתו והיא נטמאה נמי איתקש לטומאה דכתיב ונסתרה והיא נטמאה והוא לכמה שיעור סתירה כדי טומאה הוא דאתא השיבו חכמים לדברי ר' יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף מאי ניהו דומינן דלא קני ואמר קנאי הא למשנתנו י"ס לדבר סוף ומנין דלא איסתתר ואמר איסתתר אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן אף לדברי רבי יוסי בר' יהודה אין לדבר סוף אף לדברי רבי יוסי אדרבה למשנתנו איכא עיקר התם ליכא עיקר אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר יצחק בר יוסף א"ר יוחנן לדברי ר' יוסי בר' יהודה י" אף למשנתנו אין לדבר סוף א"ר חנינא מסורא א"ל לימא איניש לאיתתיה בזמן הזה לא תיסתרי בהדי פלוני דילמא קי"ל כרבי יוסי בר' יהודה דאמר קניו על פי עצמו ומיסתתרא וליכא האידינא מי סוטה למיבדקה * קאסר לה עילויה איסורא דלעולם אומר ריש לקיש מה לשון קניו דבר המטיל קנאה בינה לבין אחרים אלמא קסבר קניו על פי עצמו וכולי עלמא לא ידעי דקני לה ואמרי מאי דקמא דקא ברלא ואתו למיעבד קנאה בהדה ורב יימר בר ר' שלמיא משמיה דאביי אומר דבר המטיל קנאה בינו לבינה אלמא קסבר קניו על פי שנים עדים וכולי עלמא ידעי דקני לה ואיהו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

ממשמע שנאמר עד. ולא נאמר עדים איני יודע דאחד קאמר אלא מדלאיטריך למיכתב אחד שמע מינה דעד שנים משמע דאינו אלא לשון עדות וסתם עדות שנים: ואמר רחמנא כרי לית בה. לעיל קאי לפרושי מקנא דמילתיה היכי מיריש ועד אין זה: אלא טעמא דו'. קושיא היא. כלומר טעמא דכתיב * לא יקום עד אחד דההוא מוכח לך דהאי ועד אין זה בתרי קאמר הא לאו הכי הוה אמינא עד דכתיב כהא בכוונה חד הוה וקאמרין אפילו אחד אין זה: איטריך. לא יקום עד אחד לגלוי עליה דהאי ולאשמעינן דחד מהימן דאי לאו הכי הוה אמינא כל סתם עד אחד הוה ובכוונה לא הוה אמינא דמיתסרא ופ"י בעד א' וכל שכן ללא עד והכי הוה דרשינן ליה ועד אין זה דקא אמר רחמנא הכי קאמר ועד אחד אין נאמן זה אלא שנים: ופרקינן אין נאמן זה בתמיה: אלא מאי בעי. קרא עד דאיכא תרי בתמיה אמאי אתא קרא להאי לשמוק קרא מיניה כו': דבר דבר ממנון. כתיב בנזופת כי מצאנה ערות דבר (דברים מד) וכתיב צדיק ממונות ע"פ שני עדים יקום דבר (טו): איטריך. לא יקום עליו דהאי עד דבשנים הכתוב מדבר דאי לא גלי עליה הוה אמינא עד חד משמע ואין נאמן זה קאמא קרא לאשמועינן. ודקשיא לך למה לי קרא סלקא דעתך אמינא סוטה שאמר קניו וסתירה צא עד אחד והעיד שנטמאה צאתה סתירה שאני וראוי להאמינו כאן שהרי רגלים לדבר: ומי מניס אמר. דאי לא גלי רחמנא דכל עד שנים הם (ה) דאנא אמינא דהאי עד אין זה אין נאמן זה קאמר א"כ זה הכתוב להקל עליה: והא מריכסיז והיא לא נתפשה מעלל דפשיטא לך דנטמאה והיכי קאמר והיא לא נתפשה אועד אין זה נהי דרשי' דקרא איכא למימר ע"י שנים עדים ושכך איש אותה בעדים ועד אחד אין נאמן זה אלא והיא לא נתפשה היכי קאי ראון נאמן זה הא אמרת דלא מחוקי לה בנזופת: כה. בטומאה קאי דהא מינה סליק והיא נטמאה ועד אין זה ודרשינן אין זה מרי אלא חד: כה. עד אחד נאמן ולא בקניו: ספירה עדיפא. לאחמורי כה: שכן אופרסה. על הכעז ועל הכעז מספק: בטומאה. דלאית כדרשינן לקמן מגיד לך הכתוב שעל הספק אסורה בפרק כשם שהמים בודקין (דף כה). שכן עיקר גרס לה. שעי' הקינו סתירתה אופרתה: מסני'. דקתני לר"א דקינו בשנים וסתירה על פי עצמו: דלא כי האי סנא. דקתני לר"א סתירה בשנים וקניו על פי עצמו: לדברי ר"י כה יתורה אין לדברי ר' אליעזר סוף. ולקמן מפרש לה: מאי ניהו. אין לדבר סוף דקאמר:

ואמר קנאי. כשכנס עליה אומר קנאתי לה מפלוני ומציא עדים שנסתרה עמו סתירה כל שהוא דכיון דלא קניא לה לא מהרה צו: הא למשנתנו י"ס סוף. לדברי רבי אליעזר בתמיה: והא זמנין דלא איספסר. ואומר ראייתה שנסתרה: ולא מייבציא למשנתנו בתמיה: איכא עיקר. שכבר התחיל בעדים שלא ע"י כעס: והכי ליכא עיקר. וכשיכנס על פי עצמו ולא ידעי דקני לה ואיהו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

ואמר קנאי. כשכנס עליה אומר קנאתי לה מפלוני ומציא עדים שנסתרה עמו סתירה כל שהוא דכיון דלא קניא לה לא מהרה צו: הא למשנתנו י"ס סוף. לדברי רבי אליעזר בתמיה: והא זמנין דלא איספסר. ואומר ראייתה שנסתרה: ולא מייבציא למשנתנו בתמיה: איכא עיקר. שכבר התחיל בעדים שלא ע"י כעס: והכי ליכא עיקר. וכשיכנס על פי עצמו ולא ידעי דקני לה ואיהו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

ואמר קנאי. כשכנס עליה אומר קנאתי לה מפלוני ומציא עדים שנסתרה עמו סתירה כל שהוא דכיון דלא קניא לה לא מהרה צו: הא למשנתנו י"ס סוף. לדברי רבי אליעזר בתמיה: והא זמנין דלא איספסר. ואומר ראייתה שנסתרה: ולא מייבציא למשנתנו בתמיה: איכא עיקר. שכבר התחיל בעדים שלא ע"י כעס: והכי ליכא עיקר. וכשיכנס על פי עצמו ולא ידעי דקני לה ואיהו הוא דאתי למיעבד קנאה בהדה אלמא

א) סנהדרין ג' לקמן לא:
ב) [לקמן ג' דה ג, א]
ג) [מוספסא פ"א]
ד) נירסת רש"ל ואף:
ה) [דברים טו, א] ס"א דר"א ויעי רש"ל.

תורה אור השלם

1. ושכב איש אתה שכבת זרע ונזעלם מעיני אישה ונסתרה והיא נטמאה ועד אין בה והוא לא נתפשה:
במדבר ה יג
2. ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והוא נטמאה או עבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו והיא לא נטמאה:
במדבר יד יד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומי מצית אמרת וכו' שנים הם דהוה אמינא: (ב) תוס' ד"ה מאי וכו' מיט דר"א כי מצאנה נ"ב פי' מיט דר"א אלינא דתנא דמיתתין דכבר מקנא ע"פ שנים ומשקה על פי ע"פ א' (א) בא"ד מה מקיים ר"א דבר. נ"ב פי' מה מקיים ר"א אלינא דר' יוסי בר' יהודה דמקנא ע"פ ע"פ או ע"פ עצמו ומשקה ע"פ שנים והא דבר נפקא לן לקינו וילפינן דבר דבר ופיקח דאיהו לא דריש דבר לדברי קינו אלא דבר שהוא מרגיל ללא ליה ערוה דהיינו סתירה: (ד) בא"ד מורה מעכב ה"ג מעכב הקינוי הס"ד:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה כל מקום בו אכל קשיא וכו'. עין רש"י ב"ק דף ט ע"א ד"ה חס לא יגיד וכו'.

א) לא נתפשה מעלל דפשיטא ליה דנטמאה והיכי קאמר והיא לא נתפשה אועד אין בה. ב) אזיל ל"ל ונקונטרס פ"ט למשנתנו איכא עיקר שכבר קנא לה בעדים וכו'.